

The Effect of Locus of Control and Emotional Intelligence on Audit Quality

Extended Abstract

Background and Purpose: High-quality audits play an essential role in enhancing investors' trust in financial reports. They contribute to improving the transparency of financial markets and serve as a critical mechanism for monitoring managerial activities, limiting opportunistic behavior, and reducing agency costs in the relationship between managers and owners. This research examines the effects of locus of control and emotional intelligence on audit quality, highlighting their significance in promoting accountability and strengthening the reliability of financial reporting.

Methodology: The statistical population for this study consists of accountants and financial managers employed by executive bodies in the city of Birjand, totaling 80 individuals. A representative sample of 66 participants was selected from this group using the Karjisi-Morgan (1970) table. Questionnaires were distributed among the participants through the convenience sampling method, ensuring accessibility and practicality in data collection. This study employs a descriptive approach with a causal focus and is categorized as applied research in terms of its objectives. Data were collected using three standardized questionnaires: Sirgaro et al.'s (2018) instrument for the locus of control, Daniel Goleman's (2007) emotional intelligence scale, and audit quality questionnaires developed by Nechel et al. (2013) and Kirwan et al. (1991). The research supervisor reviewed and validated the standardised tools for their suitability in achieving the study's aims. Reliability was assessed using Cronbach's alpha, which yielded coefficients of 0.937, 0.906, and 0.894, respectively, demonstrating high internal consistency across the instruments. The data analysis was conducted in two distinct stages. In the first stage, descriptive statistics were processed using SPSS software to summarize the demographic characteristics of the respondents and provide a general overview of the data. In the second stage, inferential statistics were applied, utilizing structural equation modeling (SEM) with Smart PLS software to test the research hypotheses. This dual-phase methodology allowed for a detailed examination of the relationships between the variables under study and their respective effects on audit quality.

Findings: The study tested two primary hypotheses along with five sub-hypotheses. The results demonstrated that locus of control, with a path coefficient of 0.255, and emotional intelligence, with a path coefficient of 0.658, significantly impact audit quality. Further analysis of the sub-hypotheses revealed that self-awareness (path coefficient: 0.160), self-regulation (path coefficient: 0.350), empathy (path coefficient: 0.251), and social skills (path coefficient: 0.359) also exert significant influences on audit quality. These findings highlight the multifaceted contributions of emotional intelligence to the auditing process. The t-values for these variables exceed 1.96, and their significance levels are below 0.05, confirming that the path coefficients are statistically significant at the 0.05 error level. However, spontaneity, with a path coefficient of 0.063, was found to have no significant effect on audit quality. The corresponding t-value of 0.717 falls below the threshold of 1.96, and the significance level exceeds 0.05, indicating that this path coefficient is not statistically significant. The results also suggest that emotional intelligence exerts a stronger influence on audit quality compared to locus of control.

Discussion: Emotional intelligence is an essential factor that enhances the effectiveness of the auditing process. Attributes such as strong motivation, the ability to regulate emotions, empathy, and well-developed social skills empower auditors to identify and analyze relevant audit evidence more effectively. These abilities, supported by attribution theory, contribute to

improved audit quality. Emotional intelligence also plays a key role in strengthening auditor independence, vital for maintaining professional integrity and reducing the likelihood of fraudulent activities in financial statement audits. Auditors with heightened emotional intelligence are better equipped to understand their emotions and those of others. This understanding enables them to manage interpersonal relationships effectively and approach their responsibilities more efficiently. On the other hand, auditors who lack emotional control often experience internal conflicts that undermine their performance and decision-making capabilities. Locus of control is another significant factor influencing audit quality, as it directly impacts individual behavior and motivation. Individuals with a strong internal locus of control, who believe that their actions determine outcomes, tend to demonstrate higher motivation levels and are better prepared to acquire new skills and achieve their objectives. This perspective encourages persistence and resilience, which are essential qualities for auditors working in complex and high-pressure professional environments. Success achieved through these efforts reinforces self-esteem and builds self-confidence, further enhancing an auditor's ability to perform their duties effectively.

Keywords: Locus of Control, Emotional Intelligence, Audit Quality

JEL Classification: G40, G41, M40, M51

بررسی تأثیر منبع کنترل و هوش هیجانی بر کیفیت حسابداری

چکیده

حسابداری رشته و حرفه‌ای مبتنی بر رفتار حسابرسان و صاحب‌کار بوده و به‌نوعی به رفتار وابسته است؛ بنابراین کیفیت حرفه‌ای همچون حسابداری می‌تواند با متغیرهای رفتاری مانند هوش هیجانی و منبع کنترل، ارتباط تنگاتنگی داشته باشد. از این رو هدف این پژوهش تأثیر منبع کنترل و هوش هیجانی بر کیفیت حسابداری است. جامعه آماری پژوهش ذی‌حسابان و مدیران مالی دستگاه‌های اجرایی شهر بیرجند می‌باشد. حجم جامعه در این پژوهش ۸۰ نفر می‌باشد. در این پژوهش بر مبنای جدول کرجسی/ مورگان (۱۹۷۰) ۶۶ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند که پرسشنامه به روش نمونه‌گیری در دسترس، بین آن‌ها توزیع شد. این تحقیق از لحاظ ماهیت و روش، یک تحقیق توصیفی از نوع علی و از منظر هدف یک تحقیق کاربردی می‌باشد. برای گردآوری داده‌ها از سه پرسشنامه استاندارد منبع کنترل سیرگارو همکاران (۲۰۱۸)، هوش هیجانی دانیل گلنن (۲۰۰۷) و کیفیت حسابداری نچل و همکاران (۲۰۱۳) و کروان و همکاران (۱۹۹۱) استفاده شد. روایی و پایایی این پرسشنامه‌ها مورد تأیید قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های توصیفی و مدل‌سازی معادلات ساختاری با کمک نرم‌افزار SPSS و PLS Smart استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد منبع کنترل بر کیفیت حسابداری (با ضریب مسیر ۰/۲۵۵) و هوش هیجانی بر کیفیت حسابداری (با ضریب مسیر ۰/۶۵۸) تأثیر معنادار دارد.

کلیدواژه‌ها: منبع کنترل - هوش هیجانی - کیفیت حسابداری

طبقه‌بندی موضوعی: G40, G41, M40, M51

مقدمه

کیفیت اظهارنظر حسابرس جنبه‌ای مهم برای ماندگار شدن وی در حرفه برای مدتی طولانی تلقی می‌شود که هم‌اکنون توجه مراجع حرفه‌ای حسابداری را به خود جلب کرده است (روپایی و همکاران، ۱۳۹۱). کیفیت حسابرسی به‌عنوان کار حسابرس در قالب کار قابل اعتماد و مطابق با استانداردهای قابل اجرا توضیح داده می‌شود. کیفیت حسابرسی همچنین به‌عنوان ویژگی‌ها و توصیف حسابرسی مطابق با استانداردهایی تعریف می‌شود که منعکس‌کننده وظایف و مسئولیت‌های حسابرس حرفه‌ای است (رملاح و همکاران^۱، ۲۰۰۹). تحقیق ایلات و همکاران^۲ (۲۰۱۶) بیان کرد که کیفیت حسابرسی احتمال مواجهه حسابرس با بی‌نظمی یا تقلب در سیستم گزارشگری مالی حسابرسی شونده است که به استانداردهای قابل اجرا ارجاع می‌دهد. کیفیت حسابرسی بسیار ضروری است، زیرا زمانی که کیفیت حسابرسی بالا باشد، صورت‌های مالی تولید می‌کند که قابل اعتماد است و می‌تواند برای جامعه به‌عنوان مبنایی برای تصمیم‌گیری مفید باشد.

مطالعات مختلف در مورد کیفیت حسابرسی یافته‌های متناقضی را ارائه می‌دهند. نتایج تحقیقات جایا و همکاران^۳ (۲۰۱۶) نشان می‌دهد که تأثیر هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی تأثیر مثبت معناداری دارد، به این معنی که هر چه حسابرس از هوش بالاتری برخوردار باشد، کیفیت نتایج حسابرسی بهتر است؛ اما این نتایج با تحقیق انجام شده توسط حکیم و اسفندری (۲۰۱۷) متفاوت است که نشان می‌دهد بین هوش هیجانی و کیفیت حسابرسی تولید شده توسط حسابرسان ارتباطی وجود ندارد؛ اما با این حال هوش هیجانی بر کیفیت نتایج حسابرسی تأثیر می‌گذارد، زیرا بدون هوش هیجانی نمی‌توان از توانایی‌های شناختی خود با توجه به حداکثر توان استفاده کرد. هوش هیجانی انجام یک بررسی را برای حسابرس آسان‌تر می‌کند، داشتن انگیزه قوی، کنترل هیجان، همدلی و مهارت در معاشرت به حسابرس در ردیابی شواهد حسابرسی و اطلاعات مرتبط کمک می‌کند. هوش هیجانی توسط نظریه اسناد پشتیبانی می‌شود. تئوری اسناد می‌تواند توضیح دهد که چگونه عوامل داخلی و خارجی بر رفتار حسابرس در تکالیف حسابرسی خود تأثیر می‌گذارد. در این نظریه همچنین توضیح داده شده است که رفتار با ترکیب عوامل درون فرد و محیط تعیین می‌شود، در این صورت هوش هیجانی یکی از عواملی است که از درون فرد حسابرس ناشی می‌شود که ممکن است بر کیفیت حسابرسی تأثیر بگذارد. هوش هیجانی همچنین می‌تواند باعث شود حسابرس از ارتکاب تقلب در حسابرسی صورت‌های مالی صاحب‌کار جلوگیری کند، به عبارت دیگر هوش هیجانی حسابرس استقلال وی را بهبود می‌بخشد و در نتیجه کیفیت حسابرسی حاصل را افزایش می‌دهد (کاسما و ساکیرمن^۴، ۲۰۱۷). شواهد بسیاری ثابت می‌کنند که افراد دارای مهارت هیجانی، یعنی کسانی که احساسات خود را به‌خوبی می‌شناسند، هدایت می‌کنند و احساسات دیگران را نیز درک و به طرز اثربخشی با آن برخورد می‌کنند، در حوزه‌های عملی مختلف زندگی، موفق و کارآمد می‌باشند؛ اما افرادی که نمی‌توانند به لحاظ هیجانی بر زندگی خود تسلط داشته باشند، درگیر کشمکش‌های درونی هستند (یارپاری و همکاران، ۱۳۸۶).

از طرف دیگر حسابرسی رشته و حرفه‌ای مبتنی بر رفتار حسابرس و صاحب‌کار بوده و به‌نوعی به رفتار وابسته

1. Ramlah et al
2. Ilat et al
3. Jaya et al
4. Kusuma & Sukirman

است؛ بنابراین حرفه‌ای همچون حسابرسی می‌تواند با نظریه‌های رفتاری مانند شناخت اجتماعی، ارتباط تنگاتنگی داشته باشد (وارسته و همکاران، ۱۴۰۱). متغیر منبع کنترل درونی در برابر منبع کنترل بیرونی یکی از متغیرهایی است که ریشه در نظریه یادگیری اجتماعی داشته که توسط جولیان راتر بیان شده است. بر پایه این نظریه، اشخاص دوست دارند که دلیل موفقیت یا شکست خود را، عوامل درونی یا بیرونی بدانند. منبع کنترل درونی میزان اعتقاد فرد به کنترل رویدادهایی که برای او پیش می‌آید را سنجیده و منبع کنترل بیرونی، اعتقاد فرد به این موضوع که حوادث و رویدادهایی که برای او پیش می‌آید، در اثر متغیرها و عوامل برونی نظیر تقدیر و بخت او بوده دلالت دارد (دمینو و همکاران^۱، ۲۰۱۵). سازه‌ی منبع کنترل به این موضوع می‌پردازد که آیا نتایج کنش یا رفتار فرد تحت کنترل خود (درونی) می‌باشد یا نه؟ این نظریه که بر اساس دیدگاه‌های جولیان راتر ارائه شده است، متعاقب بوجود آمدن یکی از نظریه‌های بسیار مهم انگیزه شناختی تحت عنوان نظریه‌ی اسناد شکل گرفت (حیدری تفرشی، ۱۳۹۱). تفاوت اقدامات انجام شده توسط حسابرسان با منبع کنترل داخلی و حسابرسان با منبع کنترل خارجی، این دیدگاه را تأیید می‌کند که حسابرسان با منبع کنترل خارجی ممکن است نسبت به حسابرسان دارای منبع کنترل داخلی، احتمال بیشتری در رفتار کیفیت حسابرسی کاهش یافته داشته باشند (ملون و رابرتز^۲، ۱۹۹۶). با توجه به اهمیت متغیر کیفیت حسابرسی، بررسی عوامل مؤثر بر آن مهم می‌باشد؛ لذا این پژوهش به دنبال بررسی این مسأله می‌باشد که آیا منبع کنترل و هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی تأثیر معنادار دارد؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

گزارش حسابرسی، عامل کلیدی در واکنش بازار به شمار می‌آید، اما این واکنش به کیفیت حسابرسی بستگی دارد (پالمرز^۳، ۱۹۸۸). مطالعات پیشین (بوشمن و اسمیت^۴، ۲۰۰۱؛ داس و پاندیت^۵، ۲۰۱۰؛ بای و چویی^۶، ۲۰۱۲) اشاره کرده‌اند که کیفیت حسابرسی می‌تواند پیامدهای اقتصادی مهمی، از جمله افزایش کارایی سرمایه‌گذاری، قابلیت اتکای ارقام تعهدی و کیفیت سود را داشته باشد. از این رو، کیفیت حسابرسی فرایندی است که اطمینان می‌دهد با بهبود عوامل کیفیت حسابرسی در محیط انجام حسابرسی‌ها، کیفیت حسابرسی‌ها نیز بهبود می‌یابد (اسدی و دارابی، ۱۳۹۱). عوامل متعددی در اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی مؤثرند که در این میان نمی‌توان از نقش استقلال و صلاحیت حسابرس غافل ماند. بر مبنای این ملاحظات، فرض شده است که مؤسسه‌های حسابرسی بزرگ، حسابرسی باکیفیت‌تری در مقایسه با مؤسسه‌های حسابرسی کوچک فراهم می‌کنند (فورمن^۷، ۲۰۰۴). مؤسسه‌های حسابرسی بزرگ‌تر کمتر وابسته به صاحب‌کاران خاص هستند؛ زیرا آن‌ها تعداد زیادی صاحب‌کار دارند. البته برخی پژوهش‌ها نشان دادند که تفاوتی در کیفیت خدمات مؤسسه‌های بزرگ و غیر بزرگ وجود ندارد (جونگ و رو^۸، ۲۰۰۴). دلیل وجود رابطه مثبت بین اندازه مؤسسه حسابرسی و کیفیت حسابرسی این‌گونه قابل تبیین است: ۱. موجود بودن منابع کافی. ۲. استانداردهای سطح

1. Domino et al
2. Malone & Robert
3. Palmrose
4. Bushman & Smith
5. Das & Pandit
6. Bae & Choi
7. Fuerman
8. Jeong & Rho

بالای کنترل. ۳. استقلال بیشتر از صاحب کار. ۴. توجه بیشتر به حسن شهرت. ۵. دریافت حق الزحمه بالاتر که به آن‌ها اجازه می‌دهد بررسی دقیق‌تری داشته باشند. ۶. هزینه‌های اقتصادی قابل ملاحظه در صورت شکست حسابرسی (فرانسیس^۱، ۲۰۰۴). همچنین استقلال از مدیریت صاحب کار پیش‌نیازی برای کیفیت حسابرسی است. برای استقلال نیز تعریف‌های مختلفی وجود دارد؛ برای نمونه: احتمال شرطی گزارش خطای کشف شده (دی آنجلو، ۱۹۸۱)، توانایی مقاومت در برابر فشارهای صاحبکار و فقدان منافی که ریسک سوگیری غیر قابل قبول ایجاد کند (بیتی و همکاران^۲، ۲۰۰۱).

کیفیت حسابرسی دارای سه جنبه مختلف شامل: ۱. داده‌ها ۲. ستاده‌ها ۳. عوامل محتوایی است. ۱- داده‌ها شامل: ویژگی‌های شخصی حسابرس (تجربه، مهارت، ارزش‌های اخلاقی و نظام فکری) و فرآیند حسابرسی (استحکام روش‌شناسی، کارایی ابزار حسابرسی به کار رفته و دسترسی به کمک‌های فنی مناسب و ...) است. ۲- خروجی‌ها (ستاده‌ها) شامل: گزارش حسابرس و ارتباط حسابرس با ارکان اداره‌کننده واحد تجاری در مورد جنبه‌های مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی بنگاه و ضعف‌های موجود در کنترل‌های داخلی است. ۳- عوامل محیطی (محتوایی) شامل: استقرار نظام حاکمیت شرکتی و ایجاد چارچوبی برای قوانین و مقررات ناظر بر کیفیت حسابرسی است (ایمانی برند و همکاران، ۱۳۹۵).

حسابرسی رشته و حرفه‌ای مبتنی بر رفتار حسابرس و صاحب کار بوده و به‌نوعی به رفتار وابسته است؛ بنابراین حرفه‌ای همچون حسابرسی می‌تواند با نظریه‌های رفتاری مانند شناخت اجتماعی، ارتباط تنگاتنگی داشته باشد (وارسته و همکاران، ۱۴۰۱). متغیر منبع کنترل درونی در برابر منبع کنترل بیرونی یکی از متغیرهایی است که ریشه در نظریه یادگیری اجتماعی داشته که توسط جولیان راتر بیان شده است. راتر^۳ ۱۹۶۹، معتقد است منبع کنترل مبتنی بر تبیین تفاوت‌های فردی در ادراک یک رویداد ویژه، به‌عنوان عامل تقویت است (مساواتی آذر و حسینی‌نسب، ۱۳۹۵). منبع کنترل به توانایی فرد در میزان کنترلی که بر محیط و تعامل با آن دارد (یاتس^۴، ۲۰۰۹) و نظامی از اعتقادات که بر اساس آن فرد موفقیت‌ها و شکست‌های خود را ارزیابی می‌کند، اشاره دارد (مساواتی آذر و حسینی‌نسب، ۱۳۹۵). روتر مدلی برای منبع کنترل رفتار معرفی کرد که بر پایه دو بعد است: منبع کنترل درونی و منبع کنترل بیرونی بیان می‌کند که درون‌گرایان، موفقیت یا شکست خود به عوامل درونی از قبیل تلاش، توانایی فردی خویش، کارها و رفتار خویش مرتبط می‌دانند. حال آنکه، برون‌گرایان شکست یا موفقیت خود را به عواملی همچون تقدیر، اثرگذاری دیگران و شانس نسبت می‌دهند (موسویان راد و همکاران، ۱۴۰۰). همچنین، به گمان راتر (۱۹۹۶)، وقتی فرد ادراک می‌کند که رفتارها و نگرش‌های خودش سبب پاداش مثبت می‌شوند، این بیان‌کننده منبع کنترل درونی است و وقتی ادراک می‌کند که عوامل بیرونی و خارج از کنترلیش (مثل تقدیر یا شانس) سبب رفتار منجر به پاداش می‌شوند، این بیان‌کننده منبع کنترل بیرونی است (زیگلر هیل و شاکلفرد^۵، ۲۰۱۷). بر این اساس، مردم در دو مقوله کنترل درونی و کنترل بیرونی قرار می‌گیرند (احمدی، ۱۳۹۹). از طرفی، لونیسون^۶، بیرونی‌ها را به دو دسته فرعی تقسیم می‌کند: کسانی که

1. Francis
2. Beattie et al
3. Rutter
4. Yates
5. Zeigler-Hill & Shackelford
6. Levinson

معتقدند سرنوشت آنها را افراد قدرتمند کنترل می‌کنند و کسانی که معتقدند زندگی‌شان در اختیار شانس است. هر دو گروه منبع کنترل بیرونی دارند. بیرونی‌هایی که در مقیاس‌های شانس و افراد مسلط نمرات بالایی به دست می‌آورند، برگه‌های برنده زیادی در دست ندارند. آن‌ها عصبی، مملو از کینه، بی‌اعتماد، تحریک‌پذیر، افسرده هستند و عزت نفس پایینی دارند (مشتاق و بهرام‌زاده، ۱۳۸۹).

از آنجا که کنترل، هسته مرکزی و اساسی زندگی انسان است، نظریه‌های زیادی درباره آن ارائه شده است. بیشتر این نظریه‌ها معتقدند که حالت عاطفی و رفتارهای انسانی بیشتر تحت تأثیر باورها و عقاید آنان در مورد خودشان است، از جمله، باورهای آن‌ها در مورد کنترل آن‌ها بر عملکردشان است. دلایل اهمیت منبع کنترل عبارت‌اند از:

- جستجو و پردازش اطلاعات: افراد با منبع کنترل درونی نسبت به افراد با منبع کنترل بیرونی بیشتر به جستجوی اطلاعات می‌پردازند و در دقت، هوشیاری و استفاده از اطلاعات محیطی، بسیار فعال‌تر از افراد با منبع کنترل بیرونی هستند.
- موفقیت: افراد با منبع کنترل درونی بخصوص در وظایف عملی و هوشی دارای موفقیت بالایی هستند.
- استقلال: افراد با منبع کنترل درونی تمایل دارند که در عین استقلال، در کارها با یکدیگر همکاری کنند. همچنین روش این افراد در زندگی زناشویی، مستقیم، فعال و متمایل به موفقیت است.
- سلامت: راتر، نشان داد که بین علائم اختلال روانی و منبع کنترل، یک ارتباط خطی وجود دارد. یعنی، افرادی که به منبع کنترل درونی معتقدند، نسبت به افراد بیرونی علائم کمتری گزارش کردند.
- جنسیت: دختران در منبع کنترل بیرونی‌تر از پسران هستند (مرادی، ۱۳۹۴).

بر اساس نتایج تحقیقات جایا و همکاران^۱ (۲۰۱۶) هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی تأثیر مثبت معناداری دارد، به این معنی که هر چه حسابرس از هوش بالاتری برخوردار باشد، کیفیت نتایج حسابرسی بهتر است. فرد باهوش کسی است که در هنگام قرار گرفتن در یک جمع بتواند احساسات و عواطف دیگران را به خوبی درک کرده و با آن‌ها روابط خوبی برقرار سازد و این همان هوش هیجانی است (سلیمانی و علی بیگی، ۱۳۸۸). در اوایل دهه ۱۹۹۰ دانیل گلמן با انتشار کتاب خود تحت عنوان هوش هیجانی با تأکید بر جنبه‌های غیرشناختی هوش به این اصطلاح رسمیت بخشید (گودرزی، ۱۳۸۸). در سال ۱۹۹۸ دانیل گلמן در دیگر کتابش تحت عنوان کارکرد هوش هیجانی می‌گوید «در محیط کار هوش هیجانی نقش بارزتری در داشتن عملکرد مطلوب نسبت به سایر قابلیت‌ها از قبیل هوش شناختی یا مهارت‌های فنی ایفا می‌کند لذا با پرورش و رشد هوش هیجانی و قابلیت‌های آن هم سازمان و هم کارکنان از مزایای آن بهره‌مند می‌شوند» (آقایار و شریفی درآمدی، ۱۳۸۶). بنابراین گلמן که نقش قابل توجهی در عمومی کردن مفهوم هوش هیجانی داشته، مهم‌ترین الگو مبتنی بر شایستگی را در سال ۲۰۰۱ ارائه کرده است (جمالی و همکاران، ۲۰۰۸). این الگو ترکیبی است از توانایی‌های ذهنی و برخی ویژگی‌های شخصیتی که متفاوت از الگوهای مبتنی بر توانایی می‌باشد. ابعاد هوش هیجانی بر اساس این الگو شامل دو مقوله می‌باشد و موارد زیر را در بر می‌گیرد:

۱. قابلیت‌های فردی^۲ شامل: ابعاد خودآگاهی، خودمدیریتی، خودانگیزی
۲. قابلیت‌های اجتماعی^۳ شامل: ابعاد آگاهی اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی

1. Jaya et al
2. Personal Competence
3. Social Competence

البته لازم به ذکر است که بر مبنای این الگو یک فرد برای موفقیت لازم نیست که همه شایستگی‌ها را داشته باشد، بلکه مطابق با شرایط آن فرد، ترکیبی از شایستگی وجود دارند که منجر به اثربخشی فرد می‌شوند. گلמן ادعا می‌کند که شایستگی‌های هیجانی، همان مهارت‌های شغلی هستند که می‌توان آن‌ها را فرا گرفت. بطور کلی هوش هیجانی به توانایی‌های فرد در شناخت صحیح هیجان‌های خود و دیگران جهت پیشبرد امور مختلف زندگی اشاره دارد (سید جوادین و حسین‌پور، ۱۳۸۶).

۱. خودآگاهی: توانایی تشخیص، دنبال کردن و معلوم کردن هیجان در زمان وقوع (جمالی و همکاران، ۲۰۰۸) و شناخت احساسات و عواطف خود به طور آنی و عمیق و استفاده از آن برای راهنمایی در تصمیم‌گیری‌های مناسب (ملکی‌آوارسین و سیدکلان، ۱۳۸۷).

۲. خودتنظیمی^۱: خودتنظیمی یا خودمدیریتی، توانایی مهار و مدیریت هیجان‌ات و حفظ آرامش و امید و خوش بینی علی‌رغم شکست (جمالی و همکاران، ۲۰۰۸)، برای کمک به تصمیم‌گیری و بهره‌گیری از توانمندی‌های شناختی به نحو مناسب، هماهنگی با هیجان‌ات به نحوی که به‌جای اختلال در کارها، در تسهیل آن به ما یاری رساند.

۳. خودانگیختگی^۲: استفاده از عمیق‌ترین علائق خود برای حرکت دادن و هدایت به سمت اهداف تا کمک کند پیش‌قدم شده در جهت تکامل و پیشرفت تلاش کنیم، نه اینکه منتظر مانده تا اینکه یک واقعه یا شخص ایجاد انگیزه و حرکت در ما گردد.

۴. مهارت همدلی: همدلی یا آگاهی اجتماعی، درک آنچه افراد احساس می‌کنند، توانایی در نظر گرفتن دیدگاه‌های دیگران و توسعه حسن تفاهم و هماهنگی با انسان‌های گوناگون به‌منظور ارتقای کارگروهی (به‌ویژه در محیط کاری و سازمانی) (ملکی‌آوارسین و سیدکلان، ۱۳۸۷).

۵. مهارت‌های اجتماعی: ارتباط با دیگران در موقعیت‌های مختلف اجتماعی و مهارت در مدیریت روابط (جمالی و همکاران، ۲۰۰۸).

در ادامه به برخی از پژوهش‌های مرتبط با موضوع پژوهش حاضر اشاره می‌شود:

یولیانتی و همکاران^۳ (۲۰۲۳)، پژوهشی را با عنوان «تأثیر تعهد حرفه‌ای، تعهد به اخلاق، منبع کنترل درونی و هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب از طریق کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی»، بر روی حساب‌برسان داخلی در واحد کنترل داخلی در آموزش عالی دینی اسلامی در اندونزی، انجام دادند. نتایج نشان داد که تعهد حرفه‌ای و هوش هیجانی تأثیر مثبتی بر توانایی کشف تقلب دارد. تعهد به اخلاق و هوش هیجانی بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی اثر منفی دارد. علاوه بر این، این مطالعه نشان داد که تعهد به اخلاق و هوش هیجانی به‌طور غیرمستقیم بر توانایی کشف تقلب از طریق کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی تأثیر می‌گذارد.

حسن‌پور لابسکا و همکاران^۴ (۲۰۲۳)، پژوهشی با عنوان «ارائه مدل کیفیت حسابرسی مبتنی بر سلامت عمومی، هوش معنوی و منبع کنترل حسابرس با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری»، بر روی ۱۸۲ نفر از حساب‌برسان عضو جامعه حسابداران رسمی ایران شاغل در مؤسسات حسابرسی تهران، انجام دادند. نتایج نشان داد که ابعاد سلامت

1. Self – Regulation
2. Self-motivation
3. Yulianti et al
4. Hassanpour Labeshka et al

عمومی حسابرسان شامل علائم فیزیکی، علائم اضطراب، عملکرد اجتماعی و علائم افسردگی بر کیفیت حسابرسی در مدل پیشنهادی تأثیر مثبت و معناداری دارد. ابعاد هوش معنوی حسابرسان شامل تفکر وجودی انتقادی، ساخت معنای شخصی، آگاهی متعالی و گسترش کیفیت آگاهی بر کیفیت حسابرسی در مدل پیشنهادی تأثیر مثبت و معناداری دارد. ابعاد منبع کنترل حسابرس شامل منبع کنترل داخلی و منبع کنترل خارجی بر کیفیت حسابرسی در مدل پیشنهادی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

سوکری و همکاران^۱ (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان «تأثیر شایستگی و هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی» انجام دادند. نتایج مطالعه نشان داد که شایستگی به میزان ۰/۹۳۵ واحد بر کیفیت حسابرسی تأثیر دارد. هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی ۰/۰۵۵ واحد تأثیری ندارد. تأثیر مشترک شایستگی و هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی ۹۶/۳ درصد است در حالی که ۳/۷ درصد تحت تأثیر سایر متغیرهایی است که در این مطالعه بررسی نشده است.

آنتامی پارلوهوتان و همکاران^۲ (۲۰۲۲)، پژوهشی با عنوان «تأثیر اخلاق حسابرس، انگیزه حسابرس، منبع کنترل بر کیفیت حسابرسی: نقش شک و تردید حرفه‌ای»، بر روی ۵۹ نفر از حسابرسان حسابرسی امور مالی دولتی، انجام دادند. یافته‌های این مطالعه نشان داد که اخلاق حسابرس، انگیزه و منبع کنترل همگی بر کیفیت حسابرسی تأثیر دارند، در حالی که شک حرفه‌ای حسابرس تأثیری بر کیفیت حسابرسی ندارد.

کارولینا امس و همکاران^۳ (۲۰۲۲)، پژوهشی با عنوان «تأثیر منبع کنترل و تاب‌آوری در ارتباط استرس شغلی با شیوه‌های کاهش کیفیت حسابرسی»، بر روی ۱۲۴ حسابرس ثبت‌شده در CNAI شورای حسابداری فدرال، انجام دادند. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که متغیرهای رفتاری، مانند استرس و منبع کنترل، بر کیفیت حسابرسی تأثیر می‌گذارند.

ژائو و همکاران^۴ (۲۰۲۲)، پژوهشی با عنوان «تأثیر هوش هیجانی تیم حسابرسی بر کاهش رفتار کیفیت حسابرسی در مؤسسات حسابرسی: با در نظر گرفتن تأثیر میانجی اعتماد تیم و تأثیر تعدیل‌کننده اشتراک دانش»، بر روی ۳۲۶ نفر از حسابرسان شرکت‌های حسابرسی چینی، انجام دادند. حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که هوش هیجانی تیم حسابرسی به طور مستقیم با کاهش رفتار کیفیت حسابرسی مرتبط است. ثانیاً، هوش هیجانی به طور غیرمستقیم با کاهش رفتار کیفیت حسابرسی، از طریق اعتماد به تیم، مرتبط است. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان‌دهنده یک مدل میانجی‌گری است که در آن اعتماد تیم به طور منفی با کاهش رفتار کیفیت حسابرسی مرتبط است. ثالثاً، اشتراک دانش مکانیزم مهمی است که اثرات انواع مختلف هوش هیجانی را بر رفتار کاهش کیفیت حسابرسی تعدیل می‌کند.

کالپین ساراگیه و راپینا^۵ (۲۰۲۲)، پژوهشی با عنوان «تأثیر هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی»، بر روی ۴۴ حسابرس در شرکت‌های حسابداری دولتی جاکارتا و باندونگ، انجام دادند. نتایج این مطالعه نشان داد که هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی تأثیر دارد.

-
1. Sukri et al
 2. Antami Parluhutan et al
 3. Carolina Ames et al
 4. Zhao et al
 5. Kalpin Saragih & Rapina

[پیناتیک^۱ \(۲۰۲۱\)](#)، پژوهشی با عنوان «تأثیر هوش هیجانی، شایستگی و استقلال حسابرس بر کیفیت حسابرسی»، بر روی ۶۱ نفر از حسابرسان نمایندگان BPK RI استان سولاوسی شمالی، انجام داد. نتایج نشان داد که متغیر هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی اثر مثبت و معنادار، صلاحیت بر کیفیت حسابرسی اثر مثبت و معنادار و استقلال بر کیفیت حسابرسی اثر مثبت و معنادار دارد.

[هاریانلی^۲ \(۲۰۱۹\)](#) پژوهشی با عنوان «تأثیر فشار زمان بودجه، منبع کنترل، استقلال، شک و تردید حرفه‌ای و قضاوت حسابرسی بر کیفیت حسابرسی در اندونزی» انجام داد. نتایج این مطالعه نشان داد که فشار بودجه زمانی بر کیفیت حسابرسی اثر منفی دارد. منبع کنترل و استقلال بر کیفیت حسابرسی اثر مثبت دارد. شک و تردید حرفه‌ای، قضاوت حسابرسی تأثیر مثبتی بر کیفیت حسابرسی نشان می‌دهد.

[لومبان گاوول و همکاران^۳ \(۲۰۱۹\)](#)، پژوهشی با عنوان «فشار زمان بودجه، منبع کنترل حسابرس و رفتار کاهش کیفیت حسابرسی»، بر روی ۲۴۰ نفر از حسابرسان در اندونزی انجام دادند. نتایج نشان داد که بین فشار بودجه زمانی و رفتار کاهش کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. منبع کنترل ارتباط مستقیمی با رفتار کاهش کیفیت حسابرسی ندارد، اما تعامل بین منبع کنترل و فشار بودجه زمانی حسابرسی بر رفتار کاهش کیفیت حسابرسی تأثیر معناداری دارد.

[زمانی و همکاران \(۱۴۰۱\)](#)، پژوهشی با عنوان «تأثیر منبع کنترل درونی بر رابطه بین توانمندسازی روان‌شناختی حسابرسان و کیفیت حسابرسی»، بر روی کلیه کارکنان حرفه‌ای مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که توانمندسازی روان‌شناختی حسابرسان رابطه مثبت و معناداری با کیفیت حسابرسی دارد. همچنین، نتایج پژوهش نشان داد که با افزایش منبع کنترل درونی حسابرسان رابطه مثبت بین توانمندسازی روان‌شناختی و کیفیت حسابرسی بهبود پیدا می‌کند.

[جمال عباسی \(۱۴۰۱\)](#)، پژوهشی با عنوان «تأثیر استقرار کنترل‌های داخلی بر کیفیت حسابرسی در شرکت‌های دانش‌بنیان پذیرفته‌شده در بورس»، در شهر تهران، انجام داد. مشخص گردید در بررسی تأثیر شاخص‌های شناسایی شده، استقرار کنترل‌های داخلی، بر روی کیفیت حسابرسی شرکت‌های دانش‌بنیان پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، مقادیر معناداری مربوط به شاخص‌های کارایی و اثربخشی عملیاتی، قابلیت اطمینان گزارشات داخلی، قابلیت اطمینان گزارشات خارجی، انطباق با قوانین و مقررات و سیاست‌های داخلی، رعایت دستورالعمل‌های داخلی و اهداف امنیتی دارای تأثیر مستقیم بر کیفیت حسابرسی هستند.

[وارسته و همکاران \(۱۴۰۱\)](#) پژوهشی با عنوان «تأثیر منبع کنترل و خودکارآمدی حسابرس بر گزارش تخلفات با توجه به نقش میانجی رضایت شغلی» انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد ویژگی‌های شخصیتی آزمون شده (خودکارآمدی و منبع کنترل بیرونی) تأثیر مثبت و معناداری بر گزارش تخلفات حسابرسان دارد. همچنین اثر غیرمستقیم متغیرهای یادشده به واسطه رضایت شغلی (متغیر میانجی) تشدید شده است که میزان این تأثیر معنادار می‌باشد.

[عسکری اوردکلو \(۱۴۰۱\)](#)، پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین ایده‌آل‌گرایی حسابرسان و تعهد آن‌ها به حرفه

1. Pinatik
2. Hariani
3. Lumban Gaol et al

حسابرسی با توجه به نقش منبع کنترل درونی (مطالعه موردی: حسابرسان سازمان حسابرسی)»، بر روی ۱۲۳ نفر از حسابرسان سازمان حسابرسی (که همزمان عضو جامعه حسابداران رسمی می‌باشند)، انجام داد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه پژوهش نشان داد که بین ایده‌آل‌گرایی حسابرسان و تعهد آن‌ها به حرفه حسابرسی با توجه به نقش منبع کنترل درونی رابطه وجود دارد.

[بایزیدی و همکاران \(۱۴۰۱\)](#)، پژوهشی با عنوان «تأثیر بهره‌های هوشی (IQ) حسابرس بر کیفیت حسابرسی»، انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد که از لحاظ آماری، می‌توان تأثیر مثبت و معنادار بهره‌های هوشی حسابرس بر کیفیت حسابرسی را تأیید کرد.

[آرایش و آزادی \(۱۴۰۰\)](#)، پژوهشی با عنوان «تأثیر مؤلفه‌های هوش هیجانی بر عملکرد حسابرس (مورد مطالعه: سازمان‌های حسابرسی شهر ایلام)»، بر روی ۸۰ نفر از حسابرسان شهر ایلام، انجام دادند. تحلیل یافته‌ها نیز بدین صورت بود که خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی و مدیریت روابط بر عملکرد حسابرس تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

[محمدی \(۱۴۰۰\)](#)، پژوهشی با عنوان «تأثیر حرفه‌ای بودن، سبک رهبری، تعهد سازمانی و منبع کنترل بر عملکرد حسابرس»، بر روی ۱۱۲ شرکت‌کننده در مؤسسات حسابرسی، انجام داد. نتایج نشان داد که حرفه‌ای بودن، سبک رهبری و منبع کنترل بر عملکرد حسابرس تأثیر مستقیم دارد.

[رستمی‌نیا و همکاران \(۱۳۹۹\)](#)، پژوهشی با عنوان «تأثیر منبع کنترل و تعهد سازمانی بر پذیرش رفتار ناکارآمد حسابرسی بر اساس تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده»، بر روی ۳۱۰ نفر از حسابرسان شاغل عضو جامعه حسابداران رسمی ایران در سال ۹۷، انجام دادند. نتایج نشان داد که منبع کنترل درونی و تعهد سازمانی تأثیر منفی و منبع کنترل بیرونی تأثیر مثبت بر پذیرش رفتار ناکارآمد حسابرسی دارند.

[بنی‌علی \(۱۳۹۸\)](#)، پژوهشی با عنوان «نقش تعدیل‌کنندگی حسابرسی ضمنی بر رابطه هوش هیجانی با کیفیت گزارش حسابرسی»، بر روی ۱۳۰ نفر از حسابرسان شاغل در سازمان حسابرسی و مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس اوراق بهادار تهران، انجام داد. نتایج آزمون رگرسیون انجام شده حاکی از رابطه معنادار و مثبت بین میزان هوش هیجانی حسابرسان و کیفیت گزارش حسابرسی صادره توسط آنان بوده است. همچنین تحلیل ANOVA انجام شده بر روی ۴ گروه از مؤسسات حسابرسی که بر حسب انجام و یا عدم انجام حسابرسی ضمنی و نیز بر حسب هوش هیجانی بالا و یا پایین دسته‌بندی شده‌اند، نشان داد که میانگین میزان کیفیت گزارش حسابرسی در این چهار گروه با همدیگر تفاوت معناداری دارد؛ یعنی انجام حسابرسی ضمنی تأثیر معناداری بر روی رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت گزارش حسابرسی داشته است.

[خوشبخت و علیین حقیقی‌فرد \(۱۳۹۸\)](#)، پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم‌گیری حسابرس»، بر روی ۱۰۰ نفر از کارشناسان مؤسسات حسابداری در استان فارس، انجام دادند. نتایج نشان داد که هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم‌گیری حسابرس در میان کارشناسان مؤسسات حسابداری در استان فارس تأثیر معنادار دارد. همچنین هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم‌گیری عقلانی حسابرس، کیفیت تصمیم‌گیری شهودی حسابرس و کیفیت تصمیم‌گیری وابستگی حسابرس در میان کارشناسان مؤسسات حسابداری در استان فارس تأثیر معنادار دارد.

فرضیه‌های پژوهش

- خودآگاهی بر کیفیت حسابرسی تأثیر معنادار دارد.
- خودتنظیمی بر کیفیت حسابرسی تأثیر معنادار دارد.
- خودانگیختگی بر کیفیت حسابرسی تأثیر معنادار دارد.
- همدلی بر کیفیت حسابرسی تأثیر معنادار دارد.
- مهارت‌های اجتماعی بر کیفیت حسابرسی تأثیر معنادار دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، از نظر زمان انجام پژوهش، مقطعی؛ این تحقیق از لحاظ ماهیت و روش، یک تحقیق توصیفی از نوع علی و از منظر هدف یک تحقیق کاربردی می‌باشد.

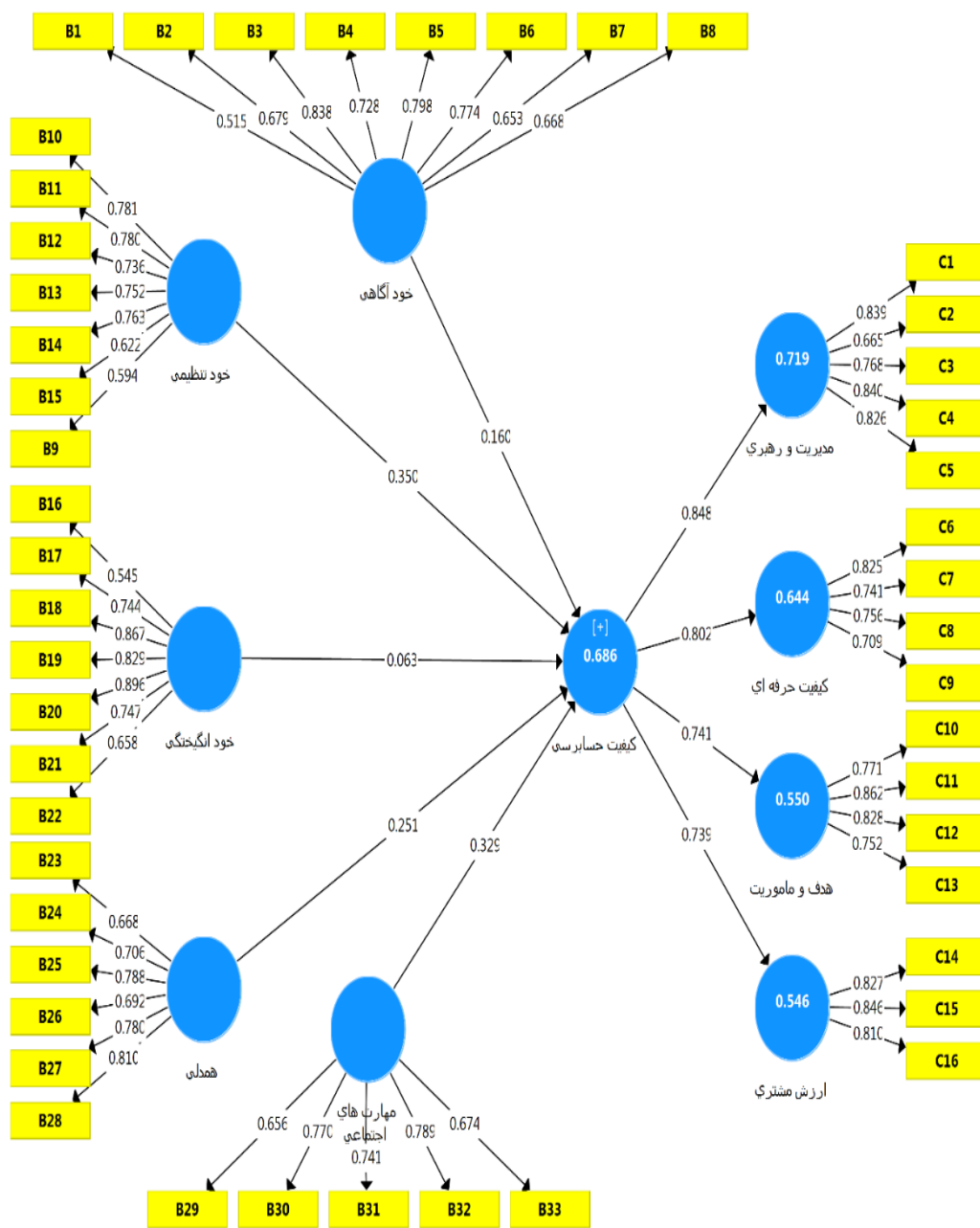
جامعه آماری پژوهش ذی‌حسابان و مدیران مالی دستگاه‌های اجرایی می‌باشد که تعداد آن‌ها ۸۰ نفر می‌باشد. نمونه متناسب با این جامعه بر اساس جدول مورگان ۶۶ نفر تعیین شد؛ اما برای اطمینان از بازگشت پرسشنامه‌ها ۸۰ پرسشنامه با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس توزیع شد که ۷۰ نفر پرسشنامه را پر کردند و ۴ نفر هم پرسشنامه را به‌صورت کامل پر نکردند و در نهایت ۶۶ پرسشنامه به‌صورت دقیق و درست تکمیل شد.

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه‌های استاندارد بود که برای سنجش منبع کنترل از پرسشنامه منبع کنترل سیرگارو همکاران (۲۰۱۸)، برای سنجش هوش هیجانی از پرسشنامه دانیل گلنن (۲۰۰۷) به نقل از ملکی آوار و همکاران (۱۳۹۱) و برای سنجش کیفیت حسابرسی از پرسشنامه نچل^۱ و همکاران (۲۰۱۳) و کروان^۲ و همکاران (۱۹۹۱) استفاده شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های توصیفی و مدل‌سازی معادلات ساختاری با کمک نرم‌افزار SPSS و PLS Smart استفاده شد.

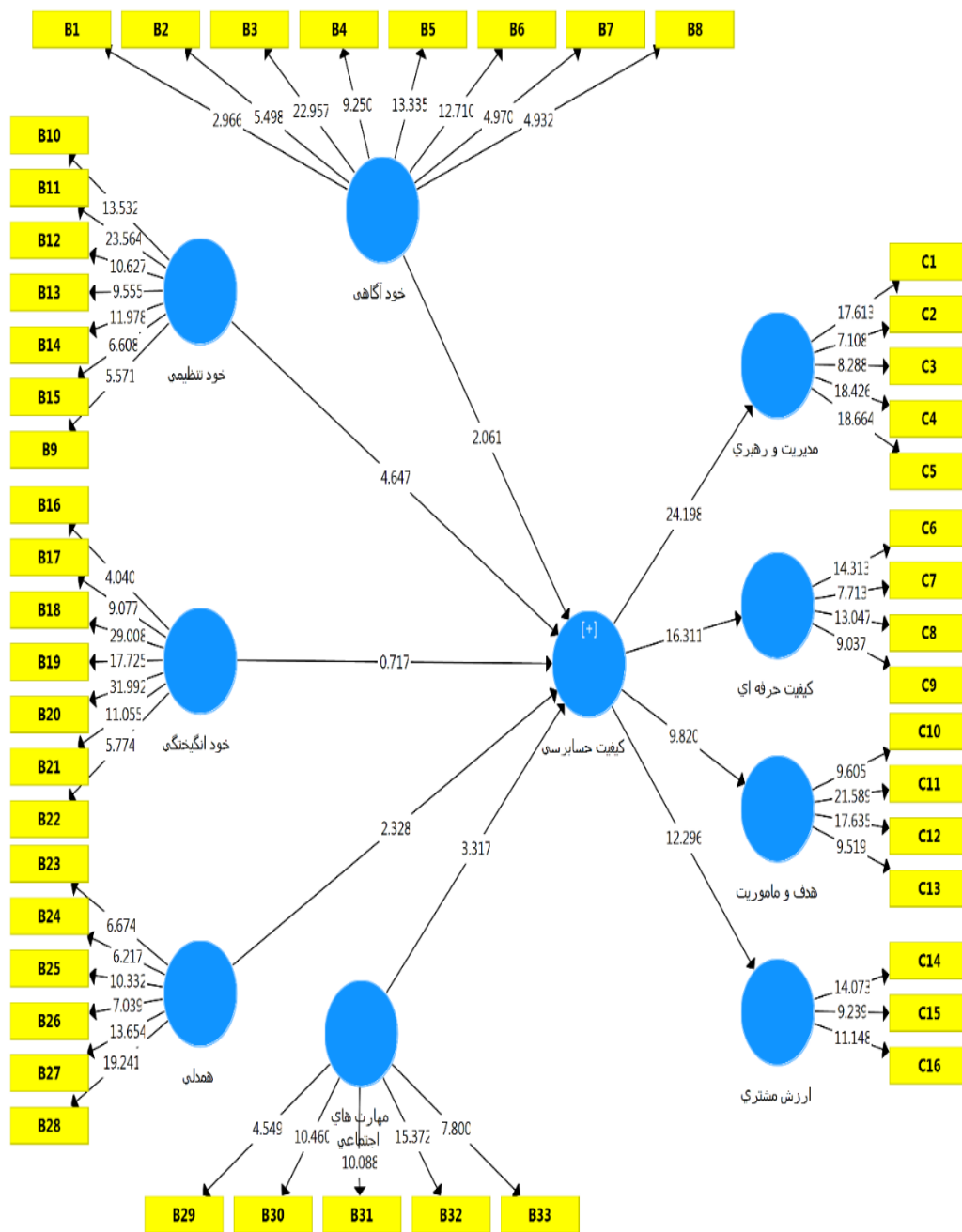
یافته‌های پژوهش

نمودار زیر مدل تحقیق در حالت ضرایب مسیر استاندارد شده را نشان می‌دهد.

شکل ۱. مدل در حالت ضرایب مسیر استاندارد شده

نمودار زیر مدل تحقیق در هر حالت ضرایب معناداری تی را نشان می‌دهد.

شکل ۲. مدل فرعی در حالت معناداری تی

فرضیه اول: خودآگاهی بر کیفیت حساسی تأثیر معنادار دارد
 نتایج مربوط به فرضیه اول تحقیق در جدول (۱) آمده است.

جدول (۱). نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده خودآگاهی بر کیفیت حساسی

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری	نتیجه
خودآگاهی ← کیفیت حساسی	۰/۱۶۰	۲/۰۶۱	۰/۰۴۰	تأیید

همانطور که در جدول فوق نمایان است، مقدار آماره تی و ضریب مسیر مربوطه به ترتیب برابر ۲/۰۶۱ و ۰/۱۶۰ برآورد شده است. لذا با توجه به اینکه مقدار عدد معناداری (t-value) بیشتر از ۱/۹۶۰ و سطح معناداری (۰/۰۴۰) کمتر از ۰/۰۵۰ به دست آمده؛ می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵۰ معنادار است؛ بنابراین با توجه به داده‌های گرد آوری شده فرضیه فرعی اول تحقیق تأیید می‌شود.

فرضیه دوم: خودتنظیمی بر کیفیت حساسی تأثیر معنادار دارد.

نتایج مربوط به فرضیه دوم تحقیق در جدول (۲) آمده است.

جدول (۲). نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده خودتنظیمی بر کیفیت حساسی

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری	نتیجه
خودتنظیمی ← کیفیت حساسی	۰/۳۵۰	۴/۶۴۷	۰/۰۰۰	تأیید

همان‌طور که در جدول فوق نمایان است، مقدار آماره تی و ضریب مسیر مربوطه به ترتیب برابر ۴/۶۴۷ و ۰/۳۵۰ برآورد شده است. لذا با توجه به اینکه مقدار عدد معناداری (t-value) بیشتر از ۱/۹۶۰ و سطح معناداری (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵۰ به دست آمده؛ می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵۰ معنادار است؛ بنابراین با توجه به داده‌های گرد آوری شده فرضیه فرعی دوم تأیید می‌شود.

فرضیه سوم: خودانگیختگی بر کیفیت حساسی تأثیر معنادار دارد.

نتایج مربوط به فرضیه سوم تحقیق در جدول (۳) آمده است.

جدول (۳). نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده خودانگیختگی بر کیفیت حساسی

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری	نتیجه
خودانگیختگی ← کیفیت حساسی	۰/۰۶۳	۰/۷۱۷	۰/۴۷۴	رد

همان‌طور که در جدول فوق نمایان است، مقدار آماره تی مربوطه برابر ۰/۷۱۷ برآورد شده است. لذا با توجه به اینکه مقدار عدد معناداری (t-value) کمتر از ۱/۹۶۰ و سطح معناداری (۰/۴۷۴) بیشتر از ۰/۰۵۰ به دست آمده؛ می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵۰ معنادار نیست؛ بنابراین با توجه به داده‌های گرد آوری شده فرضیه فرعی سوم رد می‌شود.

فرضیه چهارم: همدلی بر کیفیت حساسی تأثیر معنادار دارد.

نتایج مربوط به فرضیه چهارم تحقیق در جدول (۴) آمده است.

جدول (۴). نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده همدلی بر کیفیت حسابرسی

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری	نتیجه
همدلی ← کیفیت حسابرسی	۰/۲۵۱	۲/۳۲۸	۰/۰۲۰	تأیید

همان‌طور که در جدول فوق نمایان است، مقدار آماره تی و ضریب مسیر مربوطه به ترتیب برابر ۲/۳۲۸ و ۰/۲۵۱ برآورد شده است. لذا با توجه به اینکه مقدار عدد معناداری (t-value) بیشتر از ۱/۹۶ و سطح معناداری (۰/۰۲۰) کمتر از ۰/۰۵۰ به دست آمده؛ می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵۰ معنادار است؛ بنابراین با توجه به داده‌های گرد آوری شده فرضیه فرعی چهارم تأیید می‌شود.

فرضیه پنجم: مهارت‌های اجتماعی بر کیفیت حسابرسی تأثیر معنادار دارد.

نتایج مربوط به فرضیه پنجم تحقیق در جدول (۵) آمده است.

جدول (۵). نتایج برآورد ضرایب معناداری تی و ضریب مسیر استاندارد شده مهارت‌های اجتماعی بر کیفیت حسابرسی

مسیر مستقیم	ضریب مسیر (B)	مقدار تی (t-value)	سطح معناداری	نتیجه
مهارت‌های اجتماعی ← کیفیت حسابرسی	۰/۳۲۹	۳/۳۱۷	۰/۰۰۱	تأیید

همان‌طور که در جدول فوق نمایان است، مقدار آماره تی و ضریب مسیر مربوطه به ترتیب برابر ۳/۳۱۷ و ۰/۳۲۹ برآورد شده است. لذا با توجه به اینکه مقدار عدد معناداری (t-value) بیشتر از ۱/۹۶ و سطح معناداری (۰/۰۰۱) کمتر از ۰/۰۵۰ به دست آمده؛ می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵۰ معنادار است؛ بنابراین با توجه به داده‌های گرد آوری شده فرضیه فرعی پنجم تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد منبع کنترل بر کیفیت حسابرسی تأثیر معناداری دارد. در تبیین این نتیجه باید اظهار داشت هوش هیجانی انجام یک بررسی را برای حسابرسان آسان‌تر می‌کند، داشتن انگیزه قوی، کنترل هیجان، همدلی و مهارت در معاشرت به حسابرسان در ردیابی شواهد حسابرسی و اطلاعات مرتبط کمک می‌کند. هوش هیجانی توسط نظریه اسناد پشتیبانی می‌شود. تئوری اسناد می‌تواند توضیح دهد که چگونه عوامل داخلی و خارجی بر رفتار حسابرسان در تکالیف حسابرسی خود تأثیر می‌گذارد. در این نظریه همچنین توضیح داده شده است که رفتار با ترکیب عوامل درون فرد و محیط تعیین می‌شود، در این صورت هوش هیجانی یکی از عواملی است که از درون فرد حسابرسان ناشی می‌شود که ممکن است بر کیفیت حسابرسی تأثیر بگذارد. هوش هیجانی همچنین می‌تواند باعث شود حسابرسان ارتکاب تقلب در حسابرسی صورت‌های مالی صاحب‌کار جلوگیری کند، به عبارت دیگر هوش هیجانی حسابرسان استقلال وی را بهبود می‌بخشد و در نتیجه کیفیت حسابرسی حاصل را افزایش می‌دهد ([کاسما و ساکیرمن، ۲۰۱۷](#)). شواهد

بسیاری ثابت می‌کنند که افراد دارای مهارت هیجانی، یعنی کسانی که احساسات خود را به خوبی می‌شناسند، هدایت می‌کنند و احساسات دیگران را نیز درک و به طرز اثربخشی با آن برخورد می‌کنند، در حوزه‌های عملی مختلف زندگی، موفق و کارآمد می‌باشند؛ اما افرادی که نمی‌توانند به لحاظ هیجانی بر زندگی خود تسلط داشته باشند، درگیر کشمکش‌های درونی هستند ([یاریاری و همکاران، ۱۳۸۶](#)). نتایج حاصل از این فرضیه با نتایج پژوهش‌های [جمال عباسی \(۱۴۰۱\)](#)، [حسن پور لاشکا و همکاران \(۲۰۲۳\)](#)، [آنتامی پارلوهوتان و همکاران \(۲۰۲۲\)](#)، [کارولینا امس و همکاران \(۲۰۲۲\)](#) و [هارسانی \(۲۰۱۹\)](#) هم‌راستاست.

بخش دیگری از نتایج نشان داد هوش هیجانی بر کیفیت حسابرسی تأثیر معناداری دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت منبع کنترل در توضیح و تشریح عملکرد رفتار افراد، متغیر مهمی تلقی می‌گردد؛ زیرا این متغیر می‌تواند به‌عنوان عامل تسهیل‌کننده پیشرفت یا یک عامل بازدارنده پیشرفت و کسب مهارت جدید عمل کند. زمانی که فرد عقیده دارد که پیروزی و شکست در فعالیت‌هایش به خودش وابسته است، بانگیزه بهتری دست به فعالیت می‌زند. این در حالی است که با افزایش موفقیت‌ها، نگرش فرد نسبت به خود و ارزشی که برای خود قائل است، بهبود می‌یابد؛ که در نتیجه باعث افزایش عزت‌نفس و اعتماد فرد به خود خواهد شد ([حسن‌العامری، ۱۴۰۲](#)). تفاوت اقدامات انجام شده توسط حساب‌برسان با منبع کنترل داخلی و حساب‌برسان با منبع کنترل خارجی، این دیدگاه را تأیید می‌کند که حساب‌برسان با منبع کنترل خارجی ممکن است نسبت به حساب‌برسان دارای منبع کنترل داخلی، احتمال بیشتری در رفتار کیفیت حسابرسی کاهش یافته داشته باشند ([ملون و رابرتز، ۱۹۹۶](#)). نتایج حاصل از این فرضیه با نتایج پژوهش‌های [بنی‌علی \(۱۳۹۸\)](#)، [خوشبخت و علیین حقیقی‌فرد \(۱۳۹۸\)](#)، [یولیانتی و همکاران \(۲۰۲۳\)](#)، [ژائو و همکاران \(۲۰۲۲\)](#)، [کالپین ساراگیه و راپینا \(۲۰۲۲\)](#)، [پیناتیک \(۲۰۲۱\)](#)، [کاسما و ساکیرمن \(۲۰۱۷\)](#) هم‌راستاست.

بر اساس نتایج پژوهش و مبتنی بر فرضیه‌های پژوهش، پیشنهادهای کاربردی زیر در راستای بهبود کیفیت حسابرسی به مدیران دستگاه‌های اجرایی ارائه می‌شود:

- سازمان‌ها در هنگام استخدام افراد با منبع کنترل درونی بالا را جذب کنند.
- سازمان‌ها زمینه استفاده از توانایی‌ها، مهارت و ابتکار کارکنان خود را فراهم کنند.
- سازمان‌ها اقدام به اندازه‌گیری منبع کنترل کارکنان خود کرده و بر کار کارکنانی که منبع کنترل درونی پایین‌تری برخوردارند، نظارت بیشتری کنند.
- احساسات و عواطف کارکنان توسط مدیران به‌طور عمیق شناخته شود و از آن برای راهنمایی در تصمیم‌گیری‌های مناسب استفاده شود.
- هیجانانگیز کارکنان و آرامش و امید و خوش‌بینی علی‌رغم شکست در آنان مهار و مدیریت شود.
- عمیق‌ترین علائق مدیران و کارکنان برای حرکت دادن و هدایت به سمت اهداف سازمان در جهت تکامل و پیشرفت استفاده شود.
- دیدگاه‌های کارکنان در راستای توسعه حسن تفاهم و هماهنگی با انسان‌های گوناگون به‌منظور ارتقای کارگروهی در نظر گرفته شود.
- مهارت افراد در ارتباط با دیگران در موقعیت‌های مختلف اجتماعی تقویت شود.

References

- Aghayar, Siros and Sharifi Dramadi, Parviz (2006). Emotional intelligence: the application of intelligence in the realm of emotion, Isfahan: Sepahan Publishing House. (In Persian)
- Ahmadi, Siros (2019). A study of work ethics and its relationship with locus of control between Iranian and Italian employees, *Applied Sociology*, 31(2). (In Persian)
- Antami Parluhutan, C. Ermawati, Widyastuti, S. (2022). The Influence of Auditor Ethics, Auditor Motivation, Locus of Control on Audit Quality: Role of Professional Skepticism, *Universal Journal of Accounting and Finance*, 10(1), 267-275.
- Arayesh, Mohammad Bagher and Azadi, Kobra (1400). The impact of emotional intelligence components on the auditor's performance (case study: auditing organizations in Ilam city), the fourth international conference on knowledge and technology of the third millennium of Iran's economy, management and accounting, Tehran. (In Persian)
- Asadi, Morteza and Darabi, Majid (1391). Auditing quality, *Hesabres*, 14(62). (In Persian)
- Askari Ordkello, Yusuf (1401). Investigating the relationship between auditors' idealism and their commitment to the auditing profession with regard to the role of the internal control source (case study: auditors of the auditing organization), the 9th Scientific Research Conference on the Development and Promotion of Management and Accounting Sciences in Iran, Tehran. (In Persian)
- Bae, G.S. Choi S.U. (2012). Do industry specialist auditors improve investmen efficiency? *Electronic Journal*, DOI:[10.2139/ssrn.2145191](https://doi.org/10.2139/ssrn.2145191)
- Bayazidi, Peyman, Marfoo, Mohammad and Sediqi, Ruhollah (1401). The effect of auditor's intelligence quotient (IQ) on audit quality, *Journal of Accounting and Auditing Reviews*, 29(3). (In Persian)
- Bani Ali, Reza (2018). The moderating role of implicit audit on the relationship between emotional intelligence and audit report quality (Master's thesis in accounting, Raja University). (In Persian)
- Beattie, V. Fearnley, & Brandt, R. (2001). Behind closed doors: What company audits really about, Institute of Chartered Accountants in England and Wales.
- Bushman, R. & Smith, A. (2001). Financial accounting information and corporate governance, *Journal of Accounting Economics*, 32(1-3), 237-333.
- Carolina Ames, A. Haveroth, J. Roberto da Cunha, P. Ié, P. (2022). Influence of locus of control and resilience in relating occupational stress to audit quality reducing Practices *Universidade Federal de Minas Gerais, Belo Horizonte*, 33(3), 1-26.
- Das, S., Pandit, S.H. (2010). Audit quality, life-cycle stage and the investment efficiency of the firm. Retrieved from [http:// www.ssrn. com](http://www.ssrn.com).
- DeAngelo, L.E. (1981). Auditor size and audit quality, *Journal of Accounting and Economics*, 3, 183-199
- Domino, M.A., Wingreen, S.C., & Blanton, J.E. (2015). Social cognitive theory: The antecedents and effects of ethical climate fit on organizational attitudes of corporate accounting professionals—a reflection of client narcissism and fraud attitude risk, *Journal of Business Ethics*, 131(2), 453-467.

- Francis, J. (2004). What do we know about audit quality? *British Accounting Review*, 36, 345-368.
- Fuerman, R.D. (2004). Audit quality examined one large CPA firm at a time: Mid 1990's empirical evidence of a precursor of Arthur Andersen's collapse, *Corporate Ownership & Control*, 2, 137-148
- Godarzi, Ali Mohammad (2008). emotional intelligence Effective leadership. Empowerment of human resources, dream or reality, the third conference on empowerment of human resources - empowerment of human resources as an approach for the sustainable success of organizations, Tehran. (In Persian)
- Hakim, A. R., & Esfandari, A. Y. (2017). Pengaruh Kecerdasan Intelektual, Kecerdasan Emosional, Pengalaman Auditor, dan Due Profesional Care Terhadap Kualitas Audit, *Jurnal Akuntansi Dan Keuangan*, 4(1), 21-40.
- Hariani, S. (2019). Impact of Time Budget Pressure, Locus of Control, Independence, Professional Skeptisism and Audit Judgement on Audit Quality in Indonesian, *European Journal of Business and Management*, *European Journal of Business and Management*, 11(27), 93-100.
- Hasan al-Amari, Ilaf Saad (1402). The effect of locus of control on math test anxiety among middle school students in Najaf city, master's thesis in the field of educational management, Urmia University.
- Hassanpour Labeshka, R., Pourali, M. R., Shakeriniac, I., Samadi largani, M. (2023). Provide an audit quality model based on general health, spiritual intelligence and auditor's locus of control with the structural equation modeling approach, *Int. J. Nonlinear Anal. Appl.* 14(3), 175–187.
- Heydari Tafarshi, Gholamhasan (2011). Structural equation modeling approach in explaining the relationship between attachment style and locus of control with marital satisfaction, *Journal of Educational Management Research*, 3 (3). (In Persian)
- Ilat, V., Saerang, D. P. E., & Wokas, H. R. N. (2016). Determinant's audit quality of local government in Indonesia, *Research Journal of Finance and Accounting*, 7(2), 213-224.
- Imanibrand, Mohammad, Mehrani, Kaveh and Hojat Shamami, Rahim (2015). Identifying the determinants of auditing quality in Iran from the perspective of certified accountants, *Journal of Accounting Knowledge*, 7(25). (In Persian)
- Jamal Abbasi, Behzad (1401). The effect of the establishment of internal controls on audit quality in knowledge-based companies admitted to the stock exchange (Master's thesis in the field of accounting, Tehran University of Science and Culture). (In Persian)
- Jamali, Y. Sidani, & D. Abu-Zaki. (2008). Emotional intelligence and management development implications, *Journal of Management Development*, 27(3), 348-360. (In Persian)
- Jaya, I. M. I., Yuniarta, G. A., & Wahyuni, M. A. (2016). Pengaruh Kecerdasan Emosional dan Budaya Kerja terhadap Kualitas Audit di Pemerintah Daerah Bali. *E-Jurnal Akuntansi Universitas Pendidikan Ganesha*, 6(3), 1-20
- Jeong, S. W., & Rho, J. (2004). Big six auditors and audit quality: The Korean evidence, *International Journal of Accounting*, 39, 175-196

- Kalpin Saragih, A., Rapina, R. (2022). The Effect of Emotional Intelligence on Audit Quality, *International Journal of Entrepreneurship, Business and Creative Economy (IJEBC)*, 2(2), 57-69.
- Khoshbakht, Ismail and Aliin Haghighifard, Fatemeh (2018). Investigating the effect of emotional intelligence on the quality of auditor's decision-making", *Iranian Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, (18). (In Persian)
- Kusuma, S., & Sukirman, S. (2017). The Effect of Emotional Intelligence and Auditors Experience on Audit Quality with Independence as a Moderating Variable, *Accounting Analysis Journal*, 6(3), 370-379.
- Lumban Gaol, M. B., Ghozali, I., Fuad. (2017). Time Budget Pressure, Auditor Locus of Control and Reduced Audit Quality Behavior, *International Journal of Civil Engineering and Technology*, 8(12), 268–277.
- Maleki Avarsin, Sadegh and Seyed Kalan, Mirmohammed (1387). Investigating the relationship between emotional intelligence and the effectiveness of faculty members in Islamic Azad University, Parsabad, Moghan Branch, *Educational Leadership and Management Quarterly, Islamic Azad University, Garmsar Branch*, 2(2). (In Persian)
- Malone, C. F. & Robert, R. W. (1996). Factors associated with the incidence of reduced audit quality behavior, *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 15(2), 49-64.
- Mohammadi, Maryam (1400). The effect of professionalism, leadership style, organizational commitment and source of control on the auditor's performance (Master's thesis in accounting, Zand Institute of Higher Education). (In Persian)
- Moradi, Mahnaz (2014). Investigating the role of locus of control in the relationship between the dimensions of family communication patterns and the tendency to think critically (Master's thesis in the field of general psychology, Islamic Azad University). (In Persian)
- MosavatiAzar, Parisa and Hosseini Nesab, Seyyed Davoud (2015). Comparison of learning styles and locus of control in student study groups, *Applied Psychology Quarterly*, 10(38). (In Persian)
- Mousaviyan Rad, Seyed Ehsan, Elahi Shirvan, Majid and Ghorbani, Mohammad Reza (1400). Ecological investigation of the control source of Iranian students' behavior from the perspective of complex and dynamic systems theory, *Bimonthly Journal of Linguistic Studies*, 12(2). (In Persian)
- Mushtaq, Alireza and Behramzadeh, Hossein Ali (1389). Examining the relationship between the source of control (internal-external) of school principals and their decision-making styles (authoritarian-participatory), *Islamic Azad University of Bojnord*, (23). (In Persian)
- Palmrose, Z.V. (1988). 1987 Competitive Manuscript Co-Winner: An analysis of auditor litigation and audit servicequality, *Accounting Review*, 62(1), 55-73.
- Pinatik, S. (2021). The Effect of Auditor's Emotional Intelligence, Competence, and Independence on Audit Quality, *International Journal of Applied Business and International Management (IJABIM)*, 6(2), 55-67.
- Ramlah, S., Sappewali, B., Ishak, Dwiyantri, E., & Pontoh, G. T. (2009). The effect of honesty (integrity) auditors, genders and education levels on audit quality, *International*

Conference on Accounting, Management and Economics,
<https://doi.org/10.4108/eai.25-10-2019.2295359>

- Rostaminia, Reza, Hijazi, Rizvan, Talebnia, Qadratullah and Hassanzadeh brothers, Rasool (2019). The effect of locus of control and organizational commitment on acceptance of ineffective audit behavior based on the theory of planned behavior, *Journal of Educational Management Research* 5(10). (In Persian)
- Royai, Ramadan Ali, Talibnia, Qadrat Elah, Hassas Yaganeh, Yahya and Jalili, Saber (2011). Auditors' perception of trusted leadership and ethical culture on audit quality-reducing behaviors, *Iranian Management Sciences*, (25). (In Persian)
- Seyed Javadin, Seyedreza and Hosseinpour, Hassan (2006). Investigating the effect of emotional intelligence on the performance of employees in the social security organization, the third national performance management conference. (In Persian)
- Soleimani, Nader and Ali Beigi, Farzaneh (1388). Investigating the relationship between the emotional intelligence of the managers of educational groups and their self-efficacy in the Islamic Azad University units of the Ten-Khiri region, *the Quarterly Journal of Educational Leadership and Management of the Islamic Azad University, Garmsar Branch*, 3(4). (In Persian)
- Sukri, S., Salju, S., Anwar, S. M., & Sapar, S. (2022). Effect of Competency and Emotional Intelligence on Audit Quality, *Quantitative Economics and Management Studies*, 3(3), 342-347.
- Varasteh, Hashem, Jahanshad, Azita and Bani Mahd, Bahman (1401). The effect of the source of control and auditor self-efficacy on the reporting of violations with regard to the mediating role of job satisfaction, *Financial Accounting Knowledge, Financial Accounting Knowledge Quarterly*, 3(2). (In Persian)
- Yaryari, Fereydoun, Moradi, Alireza and Yahiiizadeh, Suleiman (2006). The relationship between emotional intelligence and the source of control with psychological health among Mazandaran University students, *Psychological Studies*, 3(1). (In Persian)
- Yates, R. (2009). Locus of control and academic achievement: A study of gender and grade level differences among low-income and African-American students in a middle school, PhD dissertation, Southern Illinois State University.
- Yulianti, Y., Zarkasyi, M.W., Suharman, H., Soemantri, R. (2023). Effects of professional commitment, commitment to ethics, internal locus of control and emotional intelligence on the ability to detect fraud through reduced audit quality behaviors, *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 15(3), 385-401.
- Zamani, Reza, Bagharpour and Lashani, Mohammad Ali, Moradi, Mahdi (1401). The effect of internal control source on the relationship between auditors' psychological empowerment and audit quality, *Auditing Knowledge*, 22 (86). (In Persian)
- Zeigler-Hill, V., Shackelford, T. K. (2017). *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*, New York: Springer International Publishing.
- Zhao, M., Li, Y., Lu, J. (2022). The effect of audit team's emotional intelligence on reduced audit quality behavior in audit firms: Considering the mediating effect of team trust and the moderating effect of knowledge sharing, *Organizational Psychology*, Vol. 13.